

Onzichtbaar pesten op het internet

Hoe online anonimiteit het uitoefenen van cyberpesten kan beïnvloeden

Lotte Peters

SNR: 2021232

Bachelorscriptie Communicatie- en Informatiewetenschappen

Specialisatie: Business Communication & Digital Media

Tilburg University, Tilburg

Begeleider: Carla Roos

Tweede lezer: Connie de Vos

Juni 2023

Abstract

De toenemende vorm van online communicatie op digitale kanalen, zoals sociale media, brengt niet enkel gemakken met zich mee. Er wordt ook misbruik gemaakt van de gemakken van het internet, in de vorm van cyberpesten. Cyberpesten heeft een negatieve invloed op de slachtoffers, zowel op de korte als lange termijn. Een van de gemakken van het internet waardoor cyberpesten zo aantrekkelijk is voor mensen, is de mogelijkheid om een anonieme identiteit aan te nemen. Enkel is er nog geen duidelijkheid over de omstandigheden waaronder de online anonimiteit de kans op cyberpesten vergroot, de literatuur is verdeeld over de rol van online anonimiteit. Het doel van deze studie is hierom om te onderzoeken onder welke omstandigheden het gevoel van online anonimiteit het uitoefenen van cyberpesten bevordert. Dit wordt onderzocht aan de hand van een literatuurstudie die bestaat uit een hypothese en een deelvraag. Aan de hand van zestien relevante artikelen, verkregen via *Web of Science* en *Google Scholar*, werden de hypothese en deelvraag beantwoord. Uit de resultaten is gebleken dat de vernomen veiligheid die een afgeschermd, anonieme identiteit creëert het gevoel van ontremming stimuleert. Deze ontremming bevordert het uitoefenen van cyberpesten op online platformen. Daarnaast zijn er een aantal factoren in de nabije omgeving, zoals agressie, negatieve ervaringen en thuissituatie die van belang zijn bij de relatie tussen online anonimiteit en cyberpesten. Deze gevonden resultaten bieden meer perspectief in dit onderzoeksveld. Het wijst erop dat de invloed op anoniem cyberpesten dieper geworteld zit, zoals in factoren als de omgeving waarin iemand opgroeit, dan enkel het gemak en veiligheid. Het is van belang dat er nog vervolgonderzoek wordt uitgevoerd dat zich zal richten op de onderliggende factoren die van invloed zijn op het uitoefenen van cyberpesten.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Theoretisch Kader	4
2.1 Anonimiteit en cyberpesten	4
2.2 Ontremmende aard anonimiteit	5
2.3 Omgevingsfactoren	6
3. Zoekplan	7
3.1 Databases	7
3.2 Zoektermen.....	7
3.3 Selectiecriteria	8
3.4 Data-analyse	9
4. Resultaten	10
4.1 Ontremmende aard van online anonimiteit op cyberpesten	11
4.2 Invloed van omgevingsfactoren	14
5. Discussie en conclusie	17
5.1 Discussie.....	17
5.2 Theoretische en praktische implicaties	21
5.3 Beperkingen en suggesties voor vervolgonderzoek	22
5.4 Conclusie	24
6. Referenties	25

1. Inleiding

Tegenwoordig gaat bijna alle communicatie tussen mensen via digitale kanalen, voornamelijk via sociale media platformen. Waar oudere generaties zijn opgegroeid met buitenspelen en bordspelletjes, groeien de meeste kinderen tegenwoordig op met iPads en telefoons (Nikken, 2021). Op een feestje vragen kinderen niet meer of ze naar de speeltuin mogen, maar vragen ze of er een iPad of telefoon is waar ze TikTok's mee mogen kijken. Zoals dit voorbeeld illustreert veranderen er veel dingen in de wereld door digitalisering en zijn sociale media niet meer weg te denken uit ons leven (Nationale Sociale Media Onderzoek, 2020). Deze opmars van sociale media brengt vele positieve aspecten met zich mee. Men kan iedereen te allen tijde bereiken, je blijft up-to-date van elkaars leven en het is gemakkelijk en snel te gebruiken. Dit zijn slechts een aantal voorbeelden van de vele positieve aspecten van sociale media.

Maar het gebruik van sociale media kan ook negatieve gevolgen met zich meebrengen. Een belangrijk negatief gevolg van het gebruik van sociale media is cyberpesten, dit is een nieuwe manier van pesten. Door de toegankelijkheid van het internet, waardoor men op ieder moment iets kan sturen naar een ander, is cyberpesten vooral een gemakkelijke manier om pestgedragingen naar een ander te uiten online. Er is sprake van cyberpesten wanneer het slachtoffer gekwetst wordt door middel van berichten of andere uitingen via online platformen zoals sociale media (Bauman, 2013). De verschillende berichten of uitingen van cyberpesten via online platformen zoals Whatsapp, Instagram, Facebook en TikTok kunnen variëren van een kort privé berichtje tot een openbare video. Van alle slachtoffers van pesten boven de 15 jaar, werd er 31,1% slachtoffer van cyberpesten en werd 18,6% slachtoffer van een combinatie van online en offline pesten (CBS, 2022). In 2012 was het aantal slachtoffers van cyberpesten aanzienlijk lager dan in 2022. In 2012 gaf ruim 3 procent van de bevolking boven de 15 jaar aan slachtoffer van cyberpesten te zijn geweest (CBS, 2013). Deze stijgende lijn in het aantal slachtoffers van cyberpesten benadrukt de maatschappelijke relevantie van het onderwerp van deze studie. Het aantal gevallen van cyberpesten blijft namelijk stijgen door de jaren heen.

Wanneer iemand langdurig gepest wordt, brengt dit verschillende negatieve gevolgen met zich mee voor het slachtoffer, zowel bij offline als online pesten. Tijdens het pesten ondergaan de slachtoffers korte termijn gevolgen, die verschillende vormen kunnen aannemen zoals een laag zelfbeeld of jezelf isoleren (Vanderbilt & Augustyn, 2010). Daarnaast zorgt langdurig

gepest worden ook voor lange termijn gevolgen waaronder de kans op het ontwikkelen van mentale of fysieke klachten, zoals een depressie of een slechte gezondheid. Dit kan zelfs leiden tot het plegen van zelfmoord. De gevolgen van pesten, zowel online als offline, kunnen dus een enorme impact op het leven van de gepeste persoon hebben, zowel op de korte als lange termijn. Van de slachtoffers van cyberpesten heeft 39,6% van de slachtoffers aangegeven hier ook werkelijk negatieve gevolgen van te ervaren, voornamelijk in de vorm van mentale of psychische problemen zoals zichzelf onveilig voelen of depressieve klachten (CBS, 2022). De gepeste personen kunnen traumatische gevolgen oplopen, die hen voor de rest van hun leven zullen tekenen. Hierom is het van belang dat de oorzaak van cyberpesten kan worden achterhaald, zodat deze korte en lange termijn gevolgen voorkomen kunnen worden.

Om te begrijpen wanneer mensen gaan cyberpesten, is het van belang om te weten onder welke omstandigheden de kans op pesten via online kanalen wordt vergroot. Een belangrijke factor hierin is online anonimiteit. Er is sprake van online anonimiteit wanneer een persoon zich onbekend op het internet kan bewegen, zodoende dat de gedragingen en uitingen niet herleid kunnen worden naar deze persoon. Door de ervaren online anonimiteit, kan er ontremming ontstaan. Ontremming wil zeggen dat mensen, wanneer zij zich bevinden in een online omgeving, dingen durven te doen en zeggen die zij in een offline situatie niet zouden durven te uiten (Suler, 2004). Negatieve ontremming is een vorm van ontremming waarbij men onder andere negatief beladen en kwetsende uitspraken durft te maken tegen een ander die zij in een offline situatie niet zouden durven te maken.

De bevindingen uit de literatuur zijn tegenstrijdig. Aan de ene kant toont onderzoek aan dat online anonimiteit een bevorderende rol speelt op het uitoefenen van cyberpesten, door middel van de versterkte negatieve ontremming (Barlett & Gentile, 2016). Terwijl ander onderzoek aantoont dat die online anonimiteit juist geen invloed heeft op het uitoefenen van cyberpesten (Zhao et al., 2022). De invloed van het kunnen verschuilen achter een online identiteit is hierdoor nog onduidelijk. Om hier een duidelijk overzicht in te creëren, wordt deze literatuurstudie uitgevoerd. De onderzoeksvraag die centraal staat luidt: Onder welke omstandigheden bevordert het gevoel van online anonimiteit het uitoefenen van cyberpesten?

2. Theoretisch kader

2.1 Anonimiteit en cyberpesten

Online anonimiteit wordt in deze literatuurstudie gedefinieerd als het fenomeen dat iemand zich onbekend op het internet kan bewegen en uiten, zodoende dat de gedragingen en uitingen niet teruggekoppeld kunnen worden aan de identiteit van deze persoon. Online anonimiteit zorgt er dus voor dat je niet herkend kan worden, wat het mogelijk maakt om onbekend alles op het internet te kunnen plaatsen. Cyberpesten wordt snel geassocieerd met anoniem pesten, omdat anonimiteit binnen een online situatie makkelijker te bereiken is dan binnen een offline situatie. Toch kan het ook offline voorkomen, zoals een briefje in je kluisje op school vinden met gemene uitspraken over jou erop. Wel ervaren slachtoffers het anoniem gepest worden via een online platform als heftiger dan gepest worden in een offline situatie (Sticca & Perren, 2013). Het gevoel van anonimiteit zorgt voor een online barrière, die het gemakkelijker maakt om heftigere uitspraken of gedragingen te versturen, waaronder het uitoefenen van cyberpesten. Het is een veilige manier van pesten ten opzichte van offline pesten, de pester kan zich bij cyberpesten verstoppen achter een computer- of telefoonscherm in plaats van face-to-face iemand te pesten. De oorzaak van deze veilige gevoelens, kan gevonden worden in de ontremmende aard van de online anonimiteit. Dit biedt pesters die extra online barrière om dingen te durven zeggen die zij in een offline situatie niet zouden durven (Suler, 2004).

2.2 Ontremmende aard online anonimiteit

Via het internet blijkt het dus erg gemakkelijk om jezelf anders te gedragen wanneer je in een online omgeving bent dan in offline situaties, door onder andere anonimiteit. Onder deze andere gedragingen vallen het doen of zeggen van bepaalde dingen, die men in een offline situatie niet zo snel zou durven te doen, dat wordt ontremming genoemd (Suler, 2004). Ontremming is onder te verdelen in twee soorten: positieve en negatieve ontremming. Positieve ontremming houdt in dat men online goed bedoelde gedragingen vertoont, zoals jezelf emotioneel meer openstellen voor anderen door veel persoonlijke, intieme informatie te delen. Negatieve ontremming houdt in dat men online negatieve en kwetsende uitspraken verstuurt, zoals extreem gebruik van grove taal tegen een andere persoon. Ongeacht de vorm van ontremming, zijn er zes elementen die een versterkende invloed hebben op ontremming, namelijk dissociatieve anonimiteit, fysieke onzichtbaarheid, asynchroniteit, solipsistische introjectie, dissociatieve verbeelding en minimalisatie van status en autoriteit. De dissociatieve anonimiteit wordt gekenmerkt als een van de belangrijkste elementen die ontremming kan versterken.

Dissociatieve anonimiteit houdt in dat men binnen een online omgeving zijn of haar identiteit, of een deel hiervan, kan achterhouden of aanpassen om zichzelf zo te distantieren van de door hen uitgevoerde online acties (Barlett & Gentile, 2016). Deze vorm van anonimiteit onderscheidt zich van normale anonimiteit doordat de gedragingen van de online, anonieme identiteit gescheiden worden gezien van de werkelijke, offline identiteit. Deze vorm van anonimiteit kan bereikt worden door bijvoorbeeld een gebruikersnaam te gebruiken die niet overeenkomt met jouw eigen naam, om zo onbekend te blijven voor de andere gebruikers op het online platform (Suler, 2004). Een andere factor waarop deze vorm van anonimiteit bereikt kan worden, is door het bewustzijn van de pester dat de gedragingen en uitingen die zij online uitvoeren, niet worden teruggekoppeld aan de offline versie van henzelf, zoals bij offline pesten gebeurt. Wanneer men zich daarvan bewust is, kan cyberpesten de voorkeur krijgen boven offline pesten. Autoriteiten zoals docenten, ouders of politie zullen niet zo snel ingrijpen en de pester straffen (Corstjens, 2013). Doordat men deze gevolgen kan ontwijken, door zich anoniem te wanen op het internet, zal negatieve ontremming steeds meer ervaren worden. Door deze ontremmende aard van online anonimiteit, zal het steeds gemakkelijker en toegankelijker worden om te gaan cyberpesten.

Het lijkt er dus op dat online anonimiteit het uitoefenen van cyberpesten zou kunnen voorspellen. Uit onderzoek is ook gebleken dat een groot deel van de slachtoffers zijn of haar pester niet kent (CBS, 2022). Wat erop lijkt te wijzen dat anoniem cyberpesten door je te verschuilen achter bijvoorbeeld een gebruikersnaam, een veelvoorkomende combinatie is. Dit leidt tot de volgende hypothese.

H1: Door de ontremmende aard van online anonimiteit zal cyberpesten vaker voorkomen op forums waar mensen zich anoniem wanen dan op forums waar dat niet het geval is.

2.3 Omgevingsfactoren cyberpesten

Naast de ontremmende aard van online anonimiteit, zullen er wellicht meer factoren van invloed zijn op het effect van anonimiteit op cyberpesten. Pesten wordt gezien als een vorm van agressie jegens een ander uiten, zowel online als offline. Deze definitie laat zien dat pesten een agressieve aard heeft. Zo toonde eerder onderzoek (Kaliampou et al., 2022) aan dat agressie een grote rol speelt in de invloed van het uitoefenen van zowel online als offline pesten. Dit wekt de vraag op of er meerdere omgevingsfactoren invloed hebben op het effect van anonimiteit op cyberpesten. De omgeving waar iemand in opgroeit, zowel online als offline, kan van invloed

zijn op de manier waarop iemand zich gedraagt in een online omgeving, waar voortaan veel communicatieprocessen plaatsvinden (CBS, 2020). Negatieve gedragingen zoals cyberpesten zitten geworteld in omgevingsfactoren. Er zijn namelijk vaak meerdere factoren die leiden tot zowel online als offline pesterijen (Notar et al., 2013). Deze factoren kunnen verschillen van de eerder genoemde agressieve omgeving tot een onderling probleem zoals een relatie die tot een einde is gekomen. Ander onderzoek heeft aangetoond dat anti-sociaal gedrag een indicator kan zijn voor het uitoefenen van cyberpesten (Cappadocia et al., 2013). Wel wordt in onderzoek (Kaliampou et al., 2022) ook genoemd dat de relatie tussen agressie en pesten vaak tot stand komt door onzekerheid en angst. De pester is niet altijd even stoer zoals hij of zij doet geloven via zijn of haar gedragingen en uitspraken. Door deze onzekerheid en angst kan een pester er voor kiezen om zijn of haar pesterijen via een online anonieme identiteit te versturen. Zo blijft de pester onbekend voor zijn of haar slachtoffers.

Er zal altijd een achterliggende motivatie zijn om een ander te gaan pesten, zowel op het internet als offline. Deze motivatie kan bewust of onbewust zijn. Zo zijn er ook factoren van invloed op het effect dat online anonimiteit heeft op het uitoefenen van cyberpesten. Dit leidt tot de volgende deelvraag.

Deelvraag 1: Welke omgevingsfactoren beïnvloeden het effect van anonimiteit op cyberpesten?

3. Zoekplan

3.1. Databases

Om geschikte onderzoeken te vinden voor de uitgevoerde literatuurstudie is er gezocht op de platformen *Web of Science* en *Google Scholar*. *Google Scholar* is gebruikt om een brede database te bekijken, waarbij veel uiteenlopende onderwerpen en soorten onderzoek getoond werden. Door hiernaast ook *Web of Science* te gebruiken kon er gericht naar passende artikelen worden gezocht, omdat *Web of Science* meer specifieke zoekfuncties aanbiedt dan *Google Scholar*.

3.2. Zoektermen

Om een beter inzicht te krijgen in de relevante zoektermen die van belang zijn bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag zijn er eerst algemene zoekopdrachten uitgevoerd, voornamelijk op *Google Scholar*. Deze zoekopdrachten bestonden voornamelijk uit de algemene termen “anonimiteit” en “cyberpesten”, om zo tussen de gevonden literatuur te zoeken naar

relevante synoniemen en andere bewoordingen voor de termen. Door deze gevonden literatuur door te nemen, kon er een lijst van relevante zoekopdrachten worden opgesteld, welke de bestaande zoektermen van het huidige literatuuronderzoek vormen.

Ten eerste zijn er verschillende zoektermen gebruikt voor de twee variabelen uit de hypothese en deelvraag, namelijk ‘online anonimiteit’ en ‘cyberpesten’ (zie Tabel 1). Al deze termen zijn met elkaar gecombineerd in de zoekopdrachten met de functie *AND*, zodat er steeds twee zoekwoorden werden gebruikt. Deze zoekopdrachten zijn ook in het Engels gebruikt (zie Tabel 2), om zowel Nederlandse als Engelse artikelen te vinden. Ook hierbij zijn alle termen een keer met elkaar gecombineerd met de functie *AND*. Deze zoektermen zijn zowel bij *Web of Science* als bij *Google Scholar* gebruikt.

Tabel 1

Nederlandse zoektermen

Zoekterm 1	Zoekterm 2
Anonimiteit	Cyberpesten
Online anonimiteit	Cyber pesten
Anoniem	Online pesten

Tabel 2

Engelse zoektermen

Zoekterm 1	Zoekterm 2
Anonymity	Cyberbullying
Online anonymity	Cyber bullying
Anonymous	Online bullying

Tijdens het zoeken is er ook gebruik gemaakt van de sneeuwbal methode, waarbij er verschillende artikelen uit de referentielijsten van relevante onderzoeken werden doorgenomen. Op deze manier werden er meer relevante bronnen gevonden om te gebruiken voor het huidige literatuuronderzoek.

3.3. Selectiecriteria

Bij alle zoekopdrachten, in zowel *Google Scholar* als *Web of Science*, zijn er een aantal selectiecriteria gebruikt. Het eerste criterium was dat er enkel gezocht werd op artikelen met

Engels of Nederlands als geschreven taal. Zodat artikelen met een andere voertaal dan die van de onderzoeker werden uitgesloten. Een tweede criterium was dat de gegeven zoektermen in de titel of in het abstract van het artikel voor moesten komen. Door dit als criterium te nemen, werden er enkel artikelen getoond die de desbetreffende onderwerpen ook daadwerkelijk behandelden en daardoor relevant waren voor het huidige onderzoek. Tot slot werd er nog als criteria toegevoegd dat er enkel werd gezocht op artikelen van 2006 of nieuwer. Hiervoor werd gekozen omdat online platformen zoals sociale media een grote rol spelen in de online anonimiteit en deze sinds 2006 een toevlucht namen met de komst van grote platformen zoals Twitter en Facebook (van Dijk, 2011). Daarnaast zijn alle soorten studies meegenomen, omdat zowel experimentele als observationele belangrijk zijn om alle benodigde informatie over het onderwerp te kunnen verkrijgen. Een andere vereiste was dat de studies peer reviewed waren, zodat de informatie in de artikelen een hoge betrouwbaarheid en geloofwaardigheid hadden.

De databases zijn doorzocht tussen 01-03-2023 en 15-03-2023. De Engelse zoektermen bij *Web of Science* resulteerden in 358 artikelen. De zoekopdrachten bij *Google Scholar*, in zowel het Engels als Nederlands, zorgden voor een enorm aantal artikelen door de brede database van de zoekmachine. Deze artikelen zijn beoordeeld op relevantie en bruikbaarheid. Na een selectie te maken van mogelijk relevante artikelen door de titel en het abstract te lezen, werden de geselecteerde artikelen volledig gelezen om vast te stellen dat deze bruikbaar zouden zijn voor het huidige literatuuronderzoek. Na het lezen zijn er dertien artikelen uit de zoekopdrachten geselecteerd en gebruikt voor de resultaten. Ook werden de literatuurlijsten van gevonden artikelen via het gebruik van de sneeuwbal methode doorgenomen, om tot andere relevante artikelen te komen. Uit deze selectiemethode zijn er drie artikelen geselecteerd en gebruikt voor de resultaten. Hierdoor is het huidige literatuuronderzoek gebaseerd op deze zestien geselecteerde artikelen.

3.4. Data-analyse

Om de gestelde hypothese en deelvraag uit deze literatuurstudie te beantwoorden, is er gekeken naar de bevindingen uit de gevonden relevante artikelen. Ten eerste is er bij ieder relevant artikel gekeken naar het aantal participanten en de doelgroep waar deze participanten toebehoorden. Zowel een groot aantal participanten als uiteenlopende doelgroepen zorgen voor een hoge betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid van het huidige literatuuronderzoek. Ook is er gekeken naar de manier waarop de variabelen in ieder gebruikt artikel waren vormgegeven. Het

was opvallend dat de variabelen ‘anonimiteit’ en ‘cyberpesten’ verschillend gedefinieerd en gemeten werden per artikel. Hierom is er per artikel gecontroleerd of de essentie van de, in deze literatuurstudie opgestelde, definities van deze variabelen overeenkwamen met de opgestelde variabelen uit de gebruikte onderzoeken. Waardoor de betrouwbaarheid van het huidige literatuuronderzoek werd gewaarborgd. Daarnaast is er gebruik gemaakt van verschillende soorten studies, zowel experimentele als observationele onderzoeken zijn gebruikt in dit onderzoek. Hier is voor gekozen om de invloed van anonimiteit op cyberpesten zo volledig mogelijk te kunnen onderzoeken. Tot slot is er per artikel ook gekeken naar de resultaten, voornamelijk naar de rol die anonimiteit speelde in het uiteindelijk uitoefenen van cyberpesten. Per artikel werd zo vastgesteld of online anonimiteit een effect op het uitoefenen van cyberpesten teweegbracht of niet. De informatie uit de resultaten van de besproken onderzoeken werden tot slot samengevoegd om tot een concreet antwoord op de hypothese, deelvraag en onderzoeksvraag te komen. Alle gevonden resultaten werden op een rijtje gezet en met elkaar vergeleken. Hierbij is er gekeken naar wat de werkelijke invloed van online anonimiteit op cyberpesten is, blijkend uit de artikelen. De gebruikte literatuur werd zo samengebracht om tot een overkoepelend antwoord te komen.

4. Resultaten

Aan de hand van de geselecteerde artikelen werden de twee gestelde hypothesen onderzocht, om zo aan de hand van deze hypothesen de onderzoeksvraag te beantwoorden. In paragraaf 4.1 zal er worden gekeken naar de effecten van de ontremmende aard van online anonimiteit op cyberpesten. In paragraaf 4.2 zal er vervolgens worden gekeken naar de vraag of er nog omgevingsfactoren van invloed zijn op het effect van anonimiteit op het uitoefenen van cyberpesten.

De literatuur die gebruikt is voor dit onderzoek komt uit 2006 en later. Het grootste gedeelte van deze onderzoeken bestond uit kwantitatief onderzoek in de vorm van een enquête (zes van de zestien) of uit kwalitatief onderzoek in de vorm van een literatuurstudie (vier van de zestien). De overige soorten onderzoeken bestonden uit twee focusgroepen, één surveyonderzoek, één interviewstudie, één observatiestudie en één experimentele studie. Tien van de zestien studies waren uitgevoerd in een jonge doelgroep van kinderen en/of jongeren tussen de leeftijden van 10 en 29 jaar in. Deze doelgroep staat het meest centraal in het onderzoek naar cyberpesten doordat zij meer gebruik maken van sociale media dan oudere

doelgroepen (CBS, 2020). Daarnaast werden de onderzoeken afgenomen in verschillende landen, namelijk: Amerika, Australië, Canada, China, Nederland, Taiwan en Turkije. Alle gebruikte onderzoeken hadden uiteenlopende onderwerpen en methodes, maar onderzochten allemaal het effect van anonimiteit op cyberpesten. Aan de hand van deze artikelen wordt in deze literatuurstudie de invloed van anonimiteit op cyberpesten onderzocht, om uiteindelijk tot een conclusie te komen.

4.1 Ontremmende aard van online anonimiteit op cyberpesten

De eerste hypothese die getoetst zal worden is *“Door de ontremmende aard van online anonimiteit zal cyberpesten vaker voorkomen op forums waar mensen zich anoniem wanen dan op forums waar dat niet het geval is.”*. Deze hypothese zal getoetst worden door middel van het bespreken van tien artikelen (Barlett et al., 2016; Barlett et al., 2018; Barlett et al., 2022; Kerstens & Veenstra, 2013; Mishna et al., 2009; Notar et al., 2013; Watts et al., 2017; Wright et al., 2019; Yu & Riddle, 2022; Zhao et al., 2022). De gebruikte artikelen zijn samengevat in Tabel 3 en hebben allemaal betrekking op de ontremmende aard van online anonimiteit en de invloed van deze online anonimiteit op cyberpesten. Zowel de mate van anonimiteit als het uitoefenen van cyberpesten werd in zes van de tien onderzoeken gemeten aan de hand van enquêtevragen die gebaseerd waren op uiteenlopende bestaande schalen uit eerder onderzoek (Barlett et al., 2016; Barlett et al., 2022; Kerstens & Veenstra, 2013; Wright et al., 2019; Yu & Riddle, 2022; Zhao et al., 2022), verder bestonden drie van de tien onderzoeken uit een literatuurstudie waarbij de variabelen niet gemanipuleerd werden (Barlett et al., 2018; Notar et al., 2013; Watts et al., 2017). De laatste studie bestond uit een focusgroep (Mishna et al., 2009) waarbij de variabelen cyberpesten en online anonimiteit gedefinieerd waren op basis van eerder gebruikte schalen. De gebruikte doelgroepen liepen uiteen van volwassenen tot kinderen van verschillende etnische afkomsten.

Tabel 3

Overzicht van onderzoeken H1

Auteur(s)	Jaartal	N	Methode	Effect anonimiteit op cyberpesten
Barlett et al.	2016	-	Enquête	Positief
Barlett et al.	2018	146	Literatuuronderzoek	Positief
Barlett et al.	2022	204	Enquête	Positief

Kerstens & Veenstra	2013	6299	Enquête	Positief
Mishna et al.	2009	38	Focusgroepen	Positief
Notar et al.	2013	-	Literatuuronderzoek	Positief
Watts et al.	2017	-	Literatuuronderzoek	Positief
Wright et al.	2019	1047	Enquête	Geen
Yu & Riddle	2022	377	Experiment	Positief
Zhao et al.	2022	512	Enquête	Geen

Uit de theorie is gebleken dat online anonimiteit een belangrijke invloed heeft op het vertonen van negatieve ontremming, zoals via cyberpesten. Een totaal van acht artikelen ondersteunden deze assumptie (Barlett et al., 2016; Barlett et al., 2018; Barlett et al., 2022; Kerstens & Veenstra, 2013; Mishna et al., 2009; Notar et al., 2013; Watts et al., 2017; Yu & Riddle, 2022) doordat de participanten aangaven dat waargenomen anonimiteit een manier was om bepaalde dingen of uitspraken te doen die men normaal niet zou durven wanneer hun identiteit bekend was. De overige twee artikelen stelden dat anonimiteit geen invloed had op cyberpesten (Wright et al., 2019; Zhao et al., 2022).

Er is gebleken dat de mogelijkheid om anoniem te zijn op een social media platform ervoor zorgt dat gebruikers een gevoel van ontremming krijgen, waardoor zij minder angst ervaren om bepaalde uitingen of gedragingen te vertonen. Door dit gevoel van ontremming wordt ook de angst om door autoriteiten gepakt te worden voor het cyberpesten weggenomen (Barlett et al., 2022; Watts et al., 2017; Yu & Riddle, 2022). Participanten van Yu & Riddle (2022) gaven aan dat zij eerder het gevoel hadden dat zij niet ontdekt konden worden, wanneer zij ervan overtuigd waren online anoniem te zijn dan wanneer ze dit niet waren. Zo creëert het gevoel van online anonimiteit de mogelijkheid om jezelf achter een online identiteit te verschuilen, waardoor ontremming kan optreden. Deze verminderde angst kan resulteren in het uitvoeren van bepaalde gedragingen of uitingen, zoals cyberpesten, die men anders niet zou durven te doen wanneer hun identiteit wel bekend was (Kerstens & Veenstra, 2013; Mishna et al., 2009). De ontremmende gevoelens die optreden door het gevoel van online anonimiteit, zorgden ervoor dat de jongeren uit de onderzoeken eerder zouden gaan cyberpesten. Dit had onder andere te maken met de waargenomen veiligheid van een beeldscherm. Dit maakt het uitvoeren van cyberpesten toegankelijker, omdat men dan weet dat de eigen identiteit beveiligd

en afgeschermd is van de online gecreëerde en veilige identiteit (Notar et al., 2013). Uit onderzoek van Barlett et al. (2018) is gebleken dat het aanbieden van de mogelijkheid om anoniem te zijn op een online platform het toegankelijker maakt om te kiezen voor een anonieme identiteit. Dit kan bijvoorbeeld tot stand komen door geen verificatie van persoonlijke gegevens te vragen of een willekeurige naam of combinatie van letters als gebruikersnaam te kunnen gebruiken. Verder is er gebleken dat het gevoel van online anonimiteit ervoor kan zorgen dat er positieve attitudes ontstaan tegenover cyberpesten. Deze positieve attitudes ontstaan omdat men denkt beschermd te zijn door de online identiteit, wat kan resulteren in het uitvoeren van cyberpesten (Barlett et al., 2016). Dit leidt ertoe dat de mogelijkheid van anonimiteit op een online platform het gevoel van anonimiteit zal stimuleren. Het gevoel van anonimiteit zorgt ervoor dat er positieve attitudes tegenover cyberpesten ontstaan, wat het uitoefenen van cyberpesten zal stimuleren.

Daarentegen werd er ook in meerdere onderzoeken aangetoond dat de mogelijkheid tot anonimiteit niet altijd zal leiden tot het meer uitoefenen van cyberpesten, wat eerder besproken onderzoeken (Barlett et al., 2016; Barlett et al., 2018; Barlett et al., 2022; Kerstens & Veenstra, 2013; Mishna et al., 2009; Notar et al., 2013; Watts et al., 2017; Yu & Riddle, 2022) wel concludeerden. Zo toonde onderzoek aan dat het anoniem kunnen bewegen op een platform niet als een relevante voorspeller voor cyberpesten werd gezien (Wright et al., 2019), zoals het onderzoek van Barlett et al. (2018) wel concludeerde. Verder onderzoek (Zhao et al., 2022) toonde aan dat anonimiteit geen direct effect uitoefende op het cyberpesten onder adolescenten. In de eerder besproken literatuur (Barlett et al., 2016; Barlett et al., 2018; Barlett et al., 2022; Kerstens & Veenstra, 2013; Mishna et al., 2009; Notar et al., 2013; Watts et al., 2017; Yu & Riddle, 2022) werd anonimiteit echter wel als een direct effect op het uitoefenen van cyberpesten gezien.

Aan de hand van de besproken artikelen kan worden gesteld dat het gevoel van online anonimiteit op een online platform, door de ontremmende aard, een positieve relatie heeft met het uitoefenen van cyberpesten. Deze relatie kan worden ondersteund door de verminderde angst om ontdekt of gestraft te worden (Barlett et al., 2022; Watts et al., 2017; Yu & Riddle, 2022), waardoor men eerder negatieve uitingen zoals cyberpesten durfden te verrichten op het internet (Kerstens & Veenstra, 2013; Mishna et al., 2009). Dit gevoel van veiligheid werd versterkt door de online gecreëerde identiteit (Notar et al., 2013). Daarnaast kon het uitoefenen van cyberpesten

ook worden versterkt door de aanwezige optie om anoniem op een online platform te bewegen (Barlett et al., 2018). Het gevoel van online anonimiteit is namelijk al voldoende om positieve attitudes tegenover cyberpesten te ontwikkelen, wat het uitvoeren van cyberpesten zal stimuleren (Barlett et al., 2016). Een aantal artikelen ondersteunden de positieve relatie tussen de ontremmende aard van online anonimiteit en cyberpesten niet. Zo werd anonimiteit niet als een relevante voorspeller gezien (Wright et al., 2019) en werd er geen direct effect gevonden op cyberpesten (Zhao et al., 2022).

4.2 Invloed van omgevingsfactoren

De deelvraag uit dit literatuuronderzoek luidt “*Welke omgevingsfactoren beïnvloeden het effect van anonimiteit op cyberpesten?*”. Ook deze deelvraag zal getoetst worden aan de hand van negen artikelen (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Kerstens & Veenstra, 2013; Khan et al., 2020; Nakano et al., 2016; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Varjas et al., 2010; Watts et al., 2017; Wright et al., 2019). De gebruikte artikelen zijn samengevat in Tabel 4 en hebben allemaal betrekking op de omgevingsfactoren die het effect van anonimiteit op cyberpesten kunnen beïnvloeden. De omgevingsfactoren en de invloed van anonimiteit op het uitoefenen van cyberpesten werden in vier van de negen onderzoeken gemeten aan de hand van enquêtevragen, gebaseerd op schalen uit eerder onderzoek (Hsieh, 2020; Kerstens & Veenstra, 2013; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Wright et al., 2019). Verder waren twee van de negen onderzoeken literatuurstudies (Khan et al., 2020; Suler, 2004; Watts et al., 2017), waarbij beide variabelen niet gemanipuleerd werden. Tot slot was er nog één focusgroepstudie (Compton et al., 2014), één interviewstudie (Varjas et al., 2010) en één observatieonderzoek (Nakano et al., 2016) waarbij de twee variabelen anonimiteit en cyberpesten gebaseerd waren op eerder gebruikte schalen.

Tabel 4

Overzicht van onderzoeken deelvraag 1

Auteur(s)	Jaartal	N	Methode	Omgevingsfactoren
Compton et al.	2014	35	Focusgroepen	Negatieve ervaring, interne motivaties
Hsieh	2020	853	Enquête	Negatieve ervaring, thuissituatie, interne motivaties
Kerstens & Veenstra	2013	6299	Enquête	Interne motivaties

Khan et al.	2020	-	Literatuuronderzoek	Agressie, thuissituatie, interne motivaties
Nakano et al.	2016	-	Observatieonderzoek	Agressie
Tanrikulu & Erdur-Baker	2021	1281	Surveyonderzoek	Agressie, negatieve ervaring, interne motivaties
Varjas et al.	2010	20	Interviewstudie	Interne motivaties
Watts et al.	2017	-	Literatuuronderzoek	Agressie, negatieve ervaring, thuissituatie, interne motivaties
Wright et al.	2019	1047	Enquête	Interne motivaties

Uit de theorie is gebleken dat de invloed van anonimiteit op het uitoefenen van cyberpesten ook afhankelijk kan zijn van omgevingsfactoren. Aan de hand van negen artikelen (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Kerstens & Veenstra, 2013; Khan et al., 2020; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Varjas et al., 2010; Watts et al., 2017; Wright et al., 2019) wordt de invloed van verschillende omgevingsfactoren op het effect dat anonimiteit op het uitoefenen van cyberpesten heeft, behandeld. Ten eerste is er uit meerdere onderzoeken gebleken dat blootstelling aan agressie in het dagelijks leven een indicator kan zijn voor het uitoefenen van cyberpesten (Khan et al., 2020; Nakano et al., 2016; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Watts et al., 2017). Deze agressieve omgeving kan gecreëerd worden door de nabije omgeving van een persoon of door de persoon zelf. Hierdoor wordt het tonen van agressie en dus het sturen van agressief getinte berichten online ook eerder als normaal gezien door die persoon. Daarbij werd er ook aangetoond dat het ontvangen van anonieme agressieve berichten een persoon ook zou stimuleren om zelf anonieme agressieve uitingen te gaan versturen (Nakano et al., 2016). Deze gevonden resultaten ondersteunen de relatie tussen blootstelling aan agressief gedrag en het vertonen van agressief gedrag. Een andere veel voorkomende omgevingsfactor is het zelf meegemaakt hebben van negatieve ervaringen, waaronder zelf gepest te zijn of een andere vorm van negatief gedrag te zijn ondergaan (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Watts et al., 2017). Doordat men zelf eerder is gepest of slecht is behandeld, wordt er geloofd dat dit hen het recht geeft om een ander te cyberpesten omdat het slachtoffer dat heeft verdiend. Hierdoor leidt het meegemaakt hebben van negatieve ervaringen ertoe dat het cyberpesten wordt uitgevoerd vanuit wraak of zelfverdediging. Zowel de agressieve omgeving

als de wraakacties zijn te herleiden tot onzekerheid en/of een laag zelfbeeld. Hierdoor zullen de pesters er eerder voor kiezen om het cyberpesten anoniem uit te voeren, zodat zij niet herkend kunnen worden door het slachtoffer. Daarnaast bleek de thuissituatie ook een belangrijke omgevingsfactor te zijn. De thuissituatie werd behandeld aan de hand van de mate van ouderlijke psychologische controle (Hsieh, 2020; Khan et al., 2020; Watts et al., 2017). Ouderlijke psychologische controle is de mate waarin er vanuit de ouders betrokkenheid in het leven van hun kinderen wordt getoond. Uit deze onderzoeken bleek dat zowel een hoge betrokkenheid (Hsieh, 2020) als een lage betrokkenheid van de ouders (Khan et al., 2020; Watts et al., 2017) een positieve associatie had met het uitvoeren van anoniem cyberpesten. Deze positieve associatie komt tot stand door de aanwezige frustraties over de hoge of lage betrokkenheid van de ouders, waardoor men deze frustraties gaat afreageren op een ander door middel van cyberpesten. Tot slot bleek er uit meerdere onderzoeken dat niet alleen externe omgevingsfactoren van invloed zijn, maar vooral interne motivaties een belangrijke rol spelen om te gaan cyberpesten (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Kerstens & Veenstra, 2013; Khan et al., 2020; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Varjas et al., 2010; Watts et al., 2017; Wright et al., 2019). Deze interne motivaties bevatten onder andere de eerder benoemde wraak en zelfverdediging, maar ook verveling, impulsiviteit, gebrek aan empathie en de drang voor het hebben van macht en status.

Aan de hand van de besproken artikelen kan er geconcludeerd worden dat het gevoel van online anonimiteit niet op zichzelf staat als effect op het uitoefenen van cyberpesten. Er zijn meerdere omgevingsfactoren die ten grondslag liggen aan dit effect. De belangrijkste omgevingsfactor bleek een agressieve omgeving te zijn (Khan et al., 2020; Nakano et al., 2016; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Watts et al., 2017). De blootstelling aan agressie kan ervoor zorgen dat de persoon agressief gedrag als normaal gaat zien en dit ook gaat vertonen op het internet. Een tweede omgevingsfactor was het zelf meegemaakt hebben van negatieve ervaringen, zoals zelf eerder gepest te zijn (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Watts et al., 2017). Dit zorgt ervoor dat men wraak wil nemen, waardoor men gaat geloven dat zij het recht hebben om ook te gaan cyberpesten. De derde belangrijke omgevingsfactor die werd gevonden was de mate van ouderlijke psychologische controle in de thuissituatie (Hsieh, 2020; Khan et al., 2020; Watts et al., 2017). Te hoge of te lage betrokkenheid van de ouders kan leiden tot het frequenter voorkomen van cyberpesten. Tot slot

waren er ook nog een aantal interne factoren van invloed op de relatie tussen anonimiteit en cyberpesten. Namelijk verveling, impulsiviteit, gebrek aan empathie en drang voor macht en status (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Kerstens & Veenstra, 2013; Khan et al., 2020; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Varjas et al., 2010; Watts et al., 2017; Wright et al., 2019). Al deze omgevingsfactoren zijn gebaseerd op onderliggende factoren zoals onzekerheid of een laag zelfbeeld, waardoor de optie om anoniem een ander online te pesten wordt verkozen boven het pesten onder eigen identiteit.

5. Discussie en conclusie

5.1 Discussie

Het uitvoeren van deze studie had als doel om meer inzicht te krijgen in de mate waarin het gevoel van online anonimiteit invloed heeft op het uitoefenen van cyberpesten. Om dit inzicht te verkrijgen is er een literatuurstudie uitgevoerd aan de hand van één hypothese en één deelvraag die zijn opgesteld uit de onderzoeksvraag. Door middel van zestien artikelen uit eerdere literatuur is er getracht de hypothese te testen en de deelvraag en onderzoeksvraag te beantwoorden.

Het onderzoek begon met een hypothese, die gericht was op de ontremmende aard van online anonimiteit door het disinhibitie effect. De verwachting hiervan was dat deze ontremmende aard van online anonimiteit ervoor zou zorgen dat cyberpesten vaker zou voorkomen op platformen waar mensen zich anoniem wanen dan op fora waar dat niet het geval is. Na het uitvoeren van de literatuurstudie bleek de meerderheid van de besproken artikelen, namelijk acht van de tien, deze hypothese te ondersteunen. De ontremming werd voornamelijk teweeggebracht doordat de achterliggende angst, om ontdekt en gestraft te worden voor het cyberpesten, werd weggenomen door de online anonimiteit (Barlett et al., 2022; Watts et al., 2017; Yu & Riddle, 2022). Doordat deze angst om gepakt te worden werd weggenomen, voelt men zich vrijer om zich te uiten op het internet, wat ervoor zorgt dat de rem om te gaan cyberpesten ook werd weggenomen. Dit is te verklaren door de ontremmende gevoelens die de mogelijkheid om jezelf anoniem te wanen op het internet met zich meebrengt (Suler, 2004). Online waant men zich veilig achter een beeldscherm en een online, veilige identiteit die is afgeschermd van de werkelijke identiteit. Daarnaast werd er aangetoond dat de aanwezigheid van de optie om jezelf anoniem te wanen op een online platform de keuze om de werkelijke

identiteit te verbergen achter een anonieme identiteit eerder gemaakt wordt (Barlett et al., 2018). Waardoor het uitoefenen van cyberpesten op deze fora meer gestimuleerd wordt. Verder werd er aangetoond dat het gevoel van online anonimiteit de vorming van positieve attitudes tegenover cyberpesten stimuleert (Barlett et al., 2016). Door het veilige gevoel dat de online anonimiteit creëert, gaat men denken dat het geen kwaad kan om te cyberpesten, omdat men zelf is beschermd tegen de angsten en gevolgen. Deze positieve attitudes stimuleren het uitoefenen van cyberpesten. Dit is te verklaren aan de hand van de *Theory of Planned Behavior* (Ajzen, 1991). Deze theorie stelt dat het uitvoeren van gedrag wordt beïnvloed door de intentie om het gedrag uit te voeren. Deze intentie wordt weer beïnvloed door waargenomen gedragscontrole, subjectieve normen en attitudes. Door de invloed van deze positieve attitudes tegenover cyberpesten, zal de intentie om te gaan cyberpesten ook hoger zijn waardoor de kans op het vertonen van dit gedrag ook hoger is. De gevonden resultaten van Barlett et al. (2018) en Barlett et al. (2016) tonen aan dat de mogelijkheid van anonimiteit op een online platform het gevoel van anonimiteit zal stimuleren, wat positieve attitudes tegenover cyberpesten creëert. Deze positieve attitudes stimuleren het uitoefenen van cyberpesten op deze online platformen.

Daarentegen gaven twee van de tien artikelen aan dat anonimiteit niet altijd zal leiden tot het uitoefenen van cyberpesten. Eén artikel concludeerde dat anonimiteit geen direct effect uitoefende op het cyberpesten (Zhao et al., 2022). Het andere artikel toonde aan dat de mogelijkheid voor mensen om zich anoniem te kunnen bewegen op een platform, geen relevante voorspeller is voor het uitoefenen van cyberpesten (Wright et al., 2019). Deze gevonden resultaten waren in strijd met de andere resultaten, waar wel werd aangetoond dat het gevoel van online anonimiteit een directe voorspeller van het uitoefenen van cyberpesten is. Deze tegenstrijdigheid is te verklaren met het feit dat niemand op het internet volledig anoniem kan zijn. Het gevoel van anonimiteit kan aanwezig zijn, maar uiteindelijk kan alles herleid worden naar de persoon die het stuurt. Doordat de kennis van internet en social media tegenwoordig groter is, zijn meer mensen op de hoogte van de werkingen op het internet (CBS, 2022). Deze verhoogde kennis over online veiligheid maakt het relevant om deze kant van de resultaten verder te onderzoeken, omdat de resultaten mogelijk kunnen veranderen sinds deze ontwikkelingen.

Samengevat, zorgt vooral de veiligheid die men via een computerscherm voelt, doordat men zich anoniem kan wanen op een online platform, voor de ontremmende aard van

anonimiteit. Deze ontremmende aard blijkt een voorspeller te zijn voor het uitoefenen van cyberpesten. Zoals benoemd zijn er tegenstrijdigheden binnen de gevonden literatuur, in de vorm van twee artikelen. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar kwantiteit, waarbij een grote meerderheid van de artikelen ondersteuning bood voor de hypothese. Daarnaast is er gekeken naar het aantal keren dat een artikel geciteerd is, omdat dit mede bepalend is voor de kwaliteit, wetenschappelijkheid en dus relevantie van een artikel (Universiteit Utrecht, z.d.). Deze bevindingen worden weergegeven in Tabel 5. Aan de hand van het aantal citaten is gebleken dat de ondersteunende artikelen veelal vaker geciteerd worden dan de tegenstellige artikelen. Op basis van de gevonden resultaten kan de eerste hypothese van dit literatuuronderzoek worden aangenomen.

Tabel 5

Overzicht citaten

Auteur(s)	Jaartal	Aantal citaten
Barlett et al.	2016	222
Barlett et al.	2018	46
Barlett et al.	2022	1
Kerstens & Veenstra	2013	8
Mishna et al.	2009	861
Notar et al.	2013	253
Watts et al.	2017	247
Wright et al.	2019	94
Yu & Riddle	2022	1
Zhao et al.	2022	7

De deelvraag van dit onderzoek was gericht op de omgevingsfactoren die van invloed waren op het effect van anonimiteit op cyberpesten. Uit eerder onderzoek (Suler, 2004) was gebleken dat anonimiteit niet de enige factor was die invloed uitoefende op het uiten van negatieve ontremming, zo ook op cyberpesten. De resultaten van de negen besproken artikelen in dit literatuuronderzoek zijn samengevoegd om een antwoord op de deelvraag te formuleren. Ten eerste toonden vier van de negen artikelen aan dat veel blootstelling aan agressie in het dagelijks leven een voorspeller kan zijn voor het uitoefenen van cyberpesten (Khan et al., 2020; Nakano et

al., 2016; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Watts et al., 2017). Deze link tussen een agressieve omgeving en het uitvoeren van cyberpesten kan verklaard worden aan de hand van bevindingen uit eerder onderzoek (Song et al., 2019). Hierin werd geconcludeerd dat een agressieve omgeving, op bijvoorbeeld een online platform door middel van irrationele uitdrukkingen van anderen, mensen kan stimuleren om betrokken te raken in het uitvoeren van anoniem cyberpesten. De blootstelling aan agressief gedrag resulteert dus in het vertonen van agressief gedrag zoals cyberpesten. Daarnaast werd er aangetoond dat een negatieve omgeving, waarin iemand zelf gepest is of ander negatief gedrag heeft moeten doorstaan, van invloed is op het effect van anonimiteit op cyberpesten (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Watts et al., 2017). Dit wordt omgezet in de drang om wraak uit te oefenen of een vorm van zelfverdediging te gebruiken, wat kan resulteren in cyberpesten. Wraak blijkt dus een sterke indicator te zijn om te cyberpesten. Dit kan worden verklaard doordat de pester gelooft dat het gekozen slachtoffer het verdient om teruggepakkt te worden voor de eerdere gedragingen (Osgood, 2017). Het is waarschijnlijk dat de uitvoerder van het cyberpesten de drang heeft om wraak te nemen, maar dit niet onder eigen identiteit durft te uiten waardoor men ervoor kiest om anoniem te gaan cyberpesten. Ook lieten meerdere onderzoeken zien dat de mate van ouderlijke psychologische controle ook van invloed is op het uitvoeren van cyberpesten (Hsieh, 2020; Khan et al., 2020; Watts et al., 2017). Zowel te hoge als te lage betrokkenheid vanuit de ouders bleek een positieve associatie met het uitvoeren van anoniem cyberpesten te hebben. De opbouwende frustraties over de thuissituatie worden online geuit op anderen door middel van cyberpesten. Uiteindelijk lijken de omgevingsfactoren voort te komen uit de interne motivaties onzekerheid of een laag zelfbeeld. Wat zou verklaren waarom de pester zich toch wil verschuilen achter de online identiteit die anonimiteit biedt, omdat zij angstig zijn om ontdekt te worden. Tot slot bleken er nog een aantal interne motivaties van belang te zijn zoals verveling, impulsiviteit, gebrek aan empathie en de drang om macht en status te hebben (Compton et al., 2014; Hsieh, 2020; Kerstens & Veenstra, 2013; Khan et al., 2020; Tanrikulu & Erdur-Baker, 2021; Varjas et al., 2010; Watts et al., 2017; Wright et al., 2019). Een aantal van deze interne motivaties komen overeen met de factoren die Suler (2004) heeft genoemd die invloed hebben op negatieve ontremming. Aan de hand van de *Theory of Planned Behavior* (Ajzen, 1991) kan er geconcludeerd worden dat zowel de genoemde externe als interne factoren ervoor zorgen dat het anoniem uitvoeren van cyberpesten wordt gezien als een makkelijke optie. Dit valt onder de

waargenomen gedragscontrole en zal de intentie om het gedrag uit te voeren verhogen. Hierdoor wordt de kans op het werkelijk uitvoeren van anoniem cyberpesten vergroot.

Samengevat, zijn er een aantal omgevingsfactoren die een positief effect hebben op het uitoefenen van cyberpesten, waarbij ook interne motivaties een grote rol spelen. De grootste externe omgevingsfactoren die het effect van anonimiteit op het cyberpesten beïnvloeden zijn een agressieve omgeving, eerder meegemaakte negatieve gebeurtenissen en te hoge of lage betrokkenheid van ouders. Door de angst om ontdekt te worden als cyberpester wordt ervoor gekozen om het cyberpesten anoniem uit te voeren.

De centrale onderzoeksvraag: “Onder welke omstandigheden bevordert het gevoel van online anonimiteit het uitoefenen van cyberpesten?” kan op basis van bovenstaande bevindingen worden beantwoord. Er is ten eerste gebleken dat het gevoel van online anonimiteit een belangrijke factor is in de invloed op het uitoefenen van cyberpesten. Dit komt voornamelijk door de ontremmende aard van online anonimiteit. Er is ook gebleken dat omgevingsfactoren van invloed zijn op het effect van anonimiteit op cyberpesten (zie Tabel 6). Een overkoepelend begrip in zowel de hypothese als de deelvraag is de angst om ontdekt en gestraft te worden voor het cyberpesten, waardoor de keuze om deze gedragingen anoniem uit te voeren sneller genomen wordt.

Tabel 6

Overzicht omgevingsfactoren

Externe omgevingsfactoren	Interne omgevingsfactoren
Agressieve omgeving	Wraak
Negatieve ervaringen in verleden	Zelfverdediging
Thuisituatie: ouderlijke psychologische controle	Verveling
	Gebrek aan empathie
	Drang voor macht en status

5.2 Theoretische en praktische implicaties

Gezien de uiteenlopende resultaten over het onderwerp, ontbrak er een eenduidig antwoord over de invloed van online anonimiteit op het uitoefenen van cyberpesten. Door een overkoepelende literatuurstudie uit te voeren, konden verschillende bevindingen en theorieën uit voorgaande onderzoeken worden samengevoegd om zo een duidelijk beeld te creëren over wat de invloed van anonimiteit op cyberpesten is. Het huidige onderzoek benoemt de ontremmende

aard van online anonimiteit als een van de belangrijkste redenen waardoor anonimiteit een motivator is voor het uitoefenen van cyberpesten. Ondanks dat de gevonden tegenstrijdige resultaten van de hypothese niet sterk genoeg waren om de hypothese te verwerpen, vormt dit verschil wel een nieuw aandachtspunt voor de wetenschap. De kennis van internet en sociale media wordt steeds groter en deze ontwikkelingen zijn van belang voor de wetenschap. Bovendien is er aan de hand van dit onderzoek geconcludeerd dat er meer factoren zijn die het effect van anonimiteit op het cyberpesten kunnen beïnvloeden. Dit is wederom van wetenschappelijk belang om verder te onderzoeken, doordat de kennis van het internet steeds beter wordt. Door hier meer onderzoek naar te doen, kan er voorkomen worden dat mensen andere manieren gaan bedenken om ontremming te bereiken en cyberpesten uit te oefenen.

Ook kunnen de bevindingen van deze literatuurstudie in de praktijk worden ingezet om meer bewustzijn te ontwikkelen voor de factoren die van invloed zijn op het uitoefenen van cyberpesten en in het bijzonder de impact van anonimiteit. Door mensen nog bewuster te maken van het fenomeen disinhibitie en ontremming door anonimiteit, door middel van bijvoorbeeld campagnes, zullen internetgebruikers zich bewuster worden van hun gedragingen op het internet. Daarnaast zullen zij langer stilstaan bij de vraag waarom zij een ander willen cyberpesten, zodat externe of interne omgevingsfactoren aan het licht komen. De belangrijkste groep om deze campagnes naar te versturen zijn kinderen en jongeren. De meeste onderzoeken zijn binnen deze leeftijdscategorieën verricht en hier lijkt het cyberpesten ook meer voor te komen. Wanneer kinderen op jonge leeftijd geconfronteerd worden met de impact van anonimiteit op het internet, zal dit hen ervan weerhouden om op latere leeftijd anoniem negatieve gedragingen, zoals cyberpesten, te versturen. Ook ouders kunnen bijdragen aan het voorkomen van anoniem cyberpesten, door betrokkenheid te tonen bij het leven van hun kind, terwijl zij zijn of haar grenzen blijven respecteren. Op deze manier vormt de omgevingsfactor van de thuissituatie een verminderd risico op het uitoefenen van cyberpesten. Tot slot is het van belang dat de organisaties van online platformen meer bewustzijn verkrijgen over de invloed en gevolgen van anonimiteit op cyberpesten. Verkregen inzichten vanuit dit onderzoek kunnen worden gebruikt voor het nemen van scherpere maatregelen en toepassen van monitoring op het platform.

5.3 Beperkingen en suggesties voor vervolgonderzoek

Het huidige onderzoek behandelt een specifiek onderwerp, namelijk online anonimiteit in combinatie met het uitoefenen van cyberpesten. Tijdens het uitvoeren van de literatuurstudie

werd het duidelijk dat deze combinatie van onderwerpen beperkt naar voren kwam in eerdere onderzoeken. In veel artikelen werd er gefocust op de gevolgen van cyberpesten in plaats van het oefenen hiervan. Dit benadrukt het wetenschappelijke belang van de huidige literatuurstudie, maar leidde tot een relatief kleine verzameling aan artikelen om het literatuuronderzoek op te baseren. Voor vervolgonderzoek zou er gekeken kunnen worden naar een breder opgezette onderzoeksvraag zodat er genoeg bruikbare literatuur te vinden is. Daarnaast zou vervolgonderzoek de generaliseerbaarheid kunnen vergroten, door een oudere doelgroep in een werkomgeving te onderzoeken. De meeste onderzoeken in deze literatuurstudie maakten gebruik van kinderen en/of jongeren op school, maar er werd in mindere mate gekeken naar oudere doelgroepen. Een derde beperking van dit onderzoek heeft betrekking op het eerdere besluit om bij het beoordelen van de relevantie van de tegenliggende artikelen te kijken naar het aantal keren dat deze artikelen zijn geciteerd. Hierbij bleken ook een aantal ondersteunende artikelen een laag aantal keren te zijn geciteerd (zie Tabel 5) waardoor de gemaakte beslissing om de tegenliggende artikelen als minder relevant te beschouwen niet volledig gegrond is. Een vierde beperking heeft betrekking op de deelvraag. De resultaten beschrijven uitvoerig het verband tussen de omgevingsfactoren en cyberpesten, waarbij anonimiteit onderbelicht blijft. Kwantitatief onderzoek is vereist om meer inzicht te verschaffen van de invloed van omgevingsfactoren op het effect van online anonimiteit op cyberpesten. Tot slot is het door zowel het wetenschappelijke als maatschappelijke belang van het onderwerp relevant dat er experimentele vervolgstudies worden uitgevoerd. Doordat pesters kunnen liegen over hun gedragingen en slachtoffers misschien niet naar voren durven te komen, biedt een enquête of interview studie onvoldoende betrouwbaarheid om dit onderwerp te bestuderen. Dit leidt tot het advies om een longitudinale experimentele studie op te zetten als vervolgonderzoek. Op deze manier kan het online gedrag van de gekozen doelgroep gemonitord worden over een lange periode, waardoor de participanten niet kunnen liegen over hun online gedragingen zoals bij een enquête of interview wel het geval kan zijn. Bij het uitvoeren van een longitudinale studie, wordt er geadviseerd om een grote steekproef te kiezen, om rekening te kunnen houden met eventuele drop-outs.

Ondanks de beperkingen van het huidige onderzoek heeft deze studie een wetenschappelijke bijdrage kunnen leveren over de factoren die van invloed zijn op het uitoefenen van cyberpesten. Door deze literatuurstudie kan de kennis over de omstandigheden

die invloed hebben op het effect van anonimiteit op cyberpesten worden uitgebreid en wordt het belang van vervolgonderzoek benadrukt. Dit onderzoek vormt hier een goed startpunt voor.

5.4 Conclusie

In de huidige literatuurstudie is er onderzocht onder welke omstandigheden het gevoel van anonimiteit het uitoefenen van cyberpesten bevordert. Uit het onderzoek is gebleken dat, wat betreft anonimiteit, de ontremmende aard voornamelijk van grote invloed is op het uitoefenen van cyberpesten. Door de veiligheid en afgeschermdde identiteit die het gevoel van online anonimiteit creëert wordt het gevoel van ontremming gestimuleerd op online fora. Dit zal resulteren in het uitoefenen van cyberpesten. Daarnaast is er ook gebleken dat er andere omgevingsfactoren van belangrijke invloed zijn op de relatie tussen anonimiteit en cyberpesten. De drie belangrijkste factoren bleken agressie, negatieve ervaringen in het verleden en te veel of te weinig betrokkenheid vanuit de ouders.

Uit de gevonden resultaten kan geconcludeerd worden dat de ontremmende aard van online anonimiteit van groot belang is bij de invloed van online anonimiteit op het uitoefenen van cyberpesten. Daarnaast lijkt de omgeving waarin iemand opgroeit ook van invloed te zijn bij deze relatie. Het is van belang dat er meer onderzoek uitgevoerd wordt over dit onderwerp, zodat de belangrijkste factoren die van invloed zijn op cyberpesten ontdekt worden. Dit verschaft inzicht in het omgaan met deze factoren, zodat de mate van cyberpesten verminderd wordt.

Referenties

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Barlett, C. P., Gentile, D. A., & Chew, C. (2016). Predicting cyberbullying from anonymity. *Psychology of Popular Media Culture*, 5(2), 171. <http://dx.doi.org/10.1037/ppm0000055>
- Barlett, C. P., DeWitt, C. C., Maronna, B., & Johnson, K. (2018). Social media use as a tool to facilitate or reduce cyberbullying perpetration: A review focusing on anonymous and nonanonymous social media platforms. *Violence and gender*, 5(3), 147-152. <https://doi.org/10.1089/vio.2017.0057>
- Barlett, C. P., Seyfert, L. W., Rinker, A. M., & Roth, B. R. (2022). The moderating role of dispositional fear of retaliation in cyberbullying perpetration processes. *Personality and individual differences*, 196, 111731. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111731>
- Bauman, S. (2013). Cyberbullying: What does research tell us?. *Theory into practice*, 52(4), 249-256. <https://doi.org/10.1080/00405841.2013.829727>
- Cappadocia, M. C., Craig, W. M., & Pepler, D. (2013). Cyberbullying: Prevalence, stability, and risk factors during adolescence. *Canadian Journal of School Psychology*, 28(2), 171-192. <https://doi.org/10.1177/0829573513491212>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2013). *Een op tien jongeren gepest op internet [Dataset]*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2013/30/een-op-tien-jongeren-gepest-op-internet>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020). *Wie gebruikt het vaakst sociale media [Dataset]?* <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2020/wie-gebruikt-het-vaakst-sociale-media/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022). *Pesten [Dataset]*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/pesten>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022). *ICT-gebruik bij personen [Dataset]*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2013/30/een-op-tien-jongeren-gepest-op-internet>
- Compton, L., Campbell, M. A., & Mergler, A. (2014). Teacher, parent and student perceptions of the motives of cyberbullies. *Social Psychology of Education*, 17, 383-400. <https://doi.org/10.1007/s11218-014-9254-x>
- Corstjens, M. (2013). Sociaal gedrag in de offline en online wereld. *Essay Media, Minds &*

Matters, 1-6.

Hsieh, Y. P. (2020). Parental psychological control and adolescent cyberbullying victimisation and perpetration: The mediating roles of avoidance motivation and revenge motivation. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 30(3), 212-226.

<https://doi.org/10.1080/02185385.2020.1776153>

Kaliampou, G., Katsigiannis, K., & Fantzikou, X. (2022). Aggression and bullying: a literature review examining their relationship and effective anti-bullying practice in schools.

International journal of educational innovation and research, 1(2), 89-98.

<https://doi.org/10.31949/ijeir.v1i2.2655>

Kerstens, J., & Veenstra, S. (2013). Cyberpesten vanuit een criminologisch perspectief. *Tijdschrift voor*

Criminologie, 55(4). <https://10.5553/tvc/0165182x2013055004004>

Khan, F., Limbana, T., Zahid, T., Eskander, N., & Jahan, N. (2020). Traits, trends, and trajectory of tween and teen

cyberbullies. *Cureus*, 12(8). <https://doi.org/10.7759%2Fcureus.9738>

Mishna, F., Saini, M., & Solomon, S. (2009). Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*, 31(12), 1222-

1228. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2009.05.004>

Nakano, T., Suda, T., Okaie, Y., & Moore, M. J. (2016, February). Analysis of cyber aggression and cyber-bullying in social networking. In *2016 IEEE Tenth International Conference on Semantic Computing (ICSC)* (pp. 337-341). IEEE.

<https://10.1109/ICSC.2016.111>

Nikken, P. (2021). *Monitor mediagebruik 7 – 12 jaar* [Dataset].

<https://netwerkmediawijsheid.nl/wp-content/uploads/sites/6/2021/02/Monitor-mediagebruik-7-12-jaar.pdf>

Notar, C. E., Padgett, S., & Roden, J. (2013). Cyberbullying: A review of the literature. *Universal journal of educational research*, 1(1), 1-9.

<https://10.13189/ujer.2013.010101>

Osgood, J. M. (2017). Is revenge about retributive justice, deterring harm, or both?. *Social and Personality Psychology Compass*, 11(1), e12296. <https://doi.org/10.1111/spc3.12296>

Song, M., Zhu, Z., Liu, S., Fan, H., Zhu, T., & Zhang, L. (2019). Effects of aggressive traits on

- cyberbullying: Mediated moderation or moderated mediation?. *Computers in Human Behavior*, 97, 167-178. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.03.015>
- Sticca, F., & Perren, S. (2013). Is cyberbullying worse than traditional bullying? Examining the differential roles of medium, publicity, and anonymity for the perceived severity of bullying. *Journal of youth and adolescence*, 42, 739-750. <https://doi.org/10.1007/s10964-012-9867-3>
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & behavior*, 7(3), 321-326. <http://dx.doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Tanrikulu, I., & Erdur-Baker, Ö. (2021). Motives behind cyberbullying perpetration: a test of uses and gratifications theory. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(13-14), NP6699-NP6724. <https://doi.org/10.1177/0886260518819882>
- Universiteit Utrecht. (z.d.). *Bronnen evalueren*. Universiteitsbibliotheek Utrecht. <https://www.uu.nl/universiteitsbibliotheek/hulp-bij-zoeken/zoekstrategie/bronnen-evalueren>
- Vanderbilt, D., & Augustyn, M. (2010). The effects of bullying. *Paediatrics and child health*, 20(7), 315-320. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2010.03.008>
- Van der Veer, N., Boekee, S., Hoekstra, H., & Peters, O. (2020). Nationale Social Media Onderzoek 2020. *Newcom Research & Consultancy*.
- Van Dijk, J. (2011). Social media in de netwerkmaatschappij. *Basisboek social media*, 15-43.
- Varjas, K., Talley, J., Meyers, J., Parris, L., & Cutts, H. (2010). High school students' perceptions of motivations for cyberbullying: An exploratory study. *Western Journal of Emergency Medicine*, 11(3), 269.
- Watts, L. K., Wagner, J., Velasquez, B., & Behrens, P. I. (2017). Cyberbullying in higher education: A literature review. *Computers in Human Behavior*, 69, 268-274. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.12.038>
- Wright, M. F., Harper, B. D., & Wachs, S. (2019). The associations between cyberbullying and callous-unemotional traits among adolescents: The moderating effect of online disinhibition. *Personality and individual differences*, 140, 41-45. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.04.001>
- Yu, M., & Riddle, K. (2022). An Experimental Test of the Effects of Digital Content

Permanency on Perceived Anonymity and Indirect Effects on Cyber Bullying Intentions. *Social Media+ Society*, 8(1). <https://doi.org/10.1177/20563051221087255>

Zhao, L., Wu, Y., Huang, X., & Zhang, L. (2022). Network anonymity and cyberbullying among Chinese adolescents: A moderated mediation model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(2), 637. <https://doi.org/10.3390/ijerph19020637>